

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Hørings svar fra LNU: NOU 2024:3 – Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) er paraplyorganisasjonen for norske barne- og ungdomsorganisasjoner. Vi representerer rundt 100 ulike barne- og ungdomsorganisasjoner, med om lag 600 000 medlemskap under 26 år. Våre organisasjoner er medlemsbaserte og demokratiske, og drives av og for ungdom.

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner takker for muligheten til å gi høringssvar til NOU-en “Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet”. Vi er glade for at utvalget har foreslått en rekke konkrete tiltak for å adressere og bekjempe ekstremisme i det norske samfunnet. LNU kommer likevel ikke til å kommentere mange av disse. I vårt høringssvar presenterer vi erfaringer, vurderinger, anbefalinger og innspill i lys av hvordan dette berører barne- og ungdomsorganisasjoner sitt arbeid, både indirekte og direkte.

Demokrati og felleskap

Demokratisk deltagelse og opplevelsen av felleskap er avgjørende i kampen mot ekstremisme blant barn og unge. Tillit til myndigheter og beslutningstakere er nøkkelen til å skape et samfunn der unge føler seg sett, hørt og respektert. Norge scorer høyt på tillitsmålinger, og dette mener LNU det er viktig at vi aktivt jobber for å bevare, for å hindre at gode tall fører til likegyldighet.

Sosioøkonomiske utfordringer kan spille en vesentlig rolle i å lokke unge til ekstremistiske miljøer eller ideologier. LNU støtter behovet for å tydelig adressere ulikheter og sikre like muligheter for alle unge, uavhengig av bakgrunn eller sosioøkonomisk status. Bekjempelse av fattigdom, marginalisering og sosial ekskludering er avgjørende for å forebygge ekstremisme blant unge. Tilgang på fritidsaktiviteter er viktig for å unngå at barn og unge utvikler ekstremistisk tankegodt, fordi mange opplever mestring og felleskap i aktivitet med andre som vil virke forebyggende.

Deltagelse i lokaldemokratiet fremmer inkludering og engasjement blant unge. LNU oppfordrer til styrket ungdomsdeltakelse i lokale beslutningsprosesser og til å gi unge reell innflytelse på områder som angår dem direkte.

LNU mener derfor at sekstenåringer må få stemmerett. Dette vil motivere og styrke unges forståelse av og deltagelse i demokratiske prosesser, slik at de kan ta større del i samfunnslivet.

Systemkritikk er en naturlig del av ungdommens utforskning av politikk og samfunnsliv. LNU oppfordrer til at det legges til rette for konstruktive dialogkanaler for å uttrykke bekymringer og engasjement. Dette vil bidra til å kanalisere ungdommens kritiske tanker på en konstruktiv måte, og bidra til forebygging av ekstremistisk tankegods.

Informasjonskløft og konspirasjonsteorier utgjør betydelige utfordringer, spesielt med økende digitalisering. LNU ser behovet for å styrke medie- og informasjonskompetansen blant unge for å fremme kildekritikk. Gjennom åpenhet, kunnskapsformidling og tilgang til pålitelig informasjon kan samfunnet motvirke spredningen av falske nyheter og ekstreme ideologier blant barn og unge.

Ytringer

LNU mener at det er nødvendig å adressere holdninger og handlinger som er rettet mot grupper og enkeltindivider som er egnet til å undergrave demokratiet. Det er imidlertid viktig å merke seg at ikke alle handlinger og holdninger som kan undergrave demokratiet nødvendigvis kan regnes som ekstreme ytringer. Derfor er det avgjørende å være presise i vår terminologi og unngå å stigmatisere grupper eller individer som uttrykker meninger som vi kanskje ikke er enige i.

Vi vil spesielt fremheve betydningen av å adressere hatefulle ytringer som et sentralt element i arbeidet mot ekstremisme. Hatefulle ytringer kan føre til alvorlige konsekvenser for samfunnet, inkludert avstand og mistillit mellom grupper, redusert deltakelse i samfunnsdebatten og sosial utstøting av visse grupper. Enkelte grupper er mer utsatt for slike ytringer, som ungdomspolitikere, LHBTQ+-personer, muslimer, samer, jøder, kvinner, personer med funksjonsnedsettelse og andre minoriteter. Disse opplever mer hatefulle ytringer, rasisme og vold enn andre. Derfor er det viktig å utvikle strategier for å motvirke og bekjempe hatefulle ytringer på alle nivåer av samfunnet. Klarer man ikke det, vil man kunne oppleve et vakuum og at færre engasjerer seg i det offentlige ordskiftet.

Barn og unge utgjør en av de mest sårbare gruppene når det gjelder hatefulle ytringer. Mange engasjerte ungdommer i politiske miljøer eller organisasjonslivet, representert av våre medlemsorganisasjoner, rapporterer om en økende tendens til grovere og mer personliggjorte ytringer i det offentlige ordskiftet. LNU har bred erfaring med å takle utfordringer knyttet til seksuell trakassering gjennom initiativer som "Trygg", samt arbeidet for å styrke mangfold gjennom prosjektet vårt "Styrk". Gjennom dette arbeidet har vi sett at det er behov for å øke innsatsen mot hatefulle ytringer i barne- og ungdomsorganisasjoner. Ytringsfrihetskommisjonen har foreslått å tildele støtte til organisasjoner som arbeider mot hatefulle ytringer, et forslag som også støttes av Ekstremismekommisjonen. LNU ser positivt på å delta i dette arbeidet for å sikre at barn og unge som er aktive i organisasjoner og den samfunnspolitiske debatten, blir tilstrekkelig ivaretatt.

LNU er positive til å forslaget fra kommisjonene om å styrke dialogen om hvordan vi kan forbedre våre forebyggende og opplærende tiltak mot ekstremisme og radikalisering. Dette inkluderer å styrke deres motstandskraft mot hatefulle ytringer og skape trygge og inkluderende miljøer der de kan utfolde seg fritt og trygt.

LNU vil også oppfordre til økt innsats på holdningsendring som en sentral del av det forebyggende arbeidet mot ekstremisme. Endring av fordomsfulle holdninger krever langsiktig og målrettet innsats, inkludert økt kunnskap, dialog og kontakt mellom ulike grupper i samfunnet. Ved å fremme respekt, forståelse og inkludering kan man motvirke de underliggende årsakene til ekstremisme og styrke samfunnets motstandskraft mot radikalisering.

Antistatlig ekstremisme varierer fra ideologisk motiverte bevegelser til enkeltpersoner med spesifikke mål. PSTs beskrivelse av disse tankegangene understreker behovet for å forstå deres påvirkning på samfunnet og individer. PST mener at personer med slike holdninger ikke nødvendigvis vil begå terror, men erkjenner muligheten for ytterligere radikalisering. Internasjonale faktorer som teknologiutvikling og påvirkningskampanjer gjennom sosiale medier påvirker også antistatlige strømninger. Derfor er det avgjørende å styrke forebyggende tiltak mot antimyndighetsekstremisme og antistatlige strømninger, samt å fremme inkluderende og demokratiske verdier. Medvirkning og innflytelse for utsatte grupper eller minoriteter er viktig i dette arbeidet.

Minne og læring for neste generasjon barn og unge

Å forstå historien er avgjørende for å bekjempe ekstremistiske ideologier og handlinger. Forslagene om å styrke undervisningen i demokrati, menneskerettigheter og kritisk tenkning er viktige. Dette vil utstyre unge med verktøyene de trenger for å navigere i et komplekst informasjonslandskap og motstå påvirkning fra ekstreme miljøer. Det foreslåtte samarbeidet mellom skoler, foreldre og lokalsamfunn for å fremme inkludering, dialog og motstandskraft er også positivt. Det er gjennom felles innsats at vi kan skape et tryggere og mer motstandsdyktig samfunn. Det er også viktig å legge til rette for kontinuerlig forskning og evaluering av tiltakenes effekt. Dette vil sikre at ressursene brukes effektivt og at tiltakene tilpasses den stadig skiftende virkeligheten.

Sivilsamfunnets rolle i det forebyggende arbeidet

LNU deler synet på at sivilsamfunnet, inkludert frivillige organisasjoner og tros- og livssynssamfunn, spiller en avgjørende rolle i det forebyggende arbeidet.

Det er positivt å se at kommisjonen anerkjenner den betydelige innsatsen som sivilsamfunnet legger ned for å forebygge radikalisering og ekstremisme, samt betydningen av å ruste enkeltpersoner til å leve liv med tilhørighet til samfunnet. Vi støtter behovet for en helhetlig tilnærming til sivilsamfunnets innsats, og vi ser at det er rom for forbedring når det gjelder samarbeidet mellom det offentlige og sivilsamfunnet.

Sivilsamfunnets bidrag til inkludering, mestring og meningsbrytning er av stor verdi, og vi ser organisasjoners demokratiske oppbygging som en viktig øvelse i demokrati i praksis. Videre vil vi understreke betydningen av møteplasser for barn og unge i lokalmiljøene. Slike møteplasser, både fysiske og digitale, spiller en sentral rolle i å skape et inkluderende samfunn og motvirke radikalisering og ekstremisme.

Vi støtter kommisjonens anbefaling i avsnitt 55.4 *Sivilsamfunnets rolle i det forebyggende arbeidet*, om å involvere sivilsamfunnet i større grad på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå i det forebyggende arbeidet. Samtidig ser vi behovet for å sikre tilstrekkelig finansiering av sivilsamfunnets arbeid, samt å styrke kunnskapen om radikaliserings og ekstremisme blant ledere i frivillige organisasjoner og tros- og livssynssamfunn.

LNU vil vi fremheve viktigheten av at lokaler er tilgjengelige for alle. Dette innebærer kostnadsfri bruk eller lave leiekostnader for offentlige lokaler, samt god informasjon om tilgjengelige møteplasser i nærmiljøene. Igjennom lokaler-[portalen](#) bidrar LNU til å tilgjengeliggjøre dette. Samarbeid mellom lokale myndigheter og sivilsamfunn er avgjørende for etablering, drift og bruk av møteplasser. Vi mener at tilgjengelige møteplasser for barn og voksne er vesentlig i arbeidet med å bygge motstandskraft mot radikaliserings og ekstremisme. Derfor oppfordrer vi til videre satsing på dette området, og ser frem til å fortsette samarbeidet for å styrke det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og ekstremisme.

Når det gjelder finansiering til barne- og ungdomsorganisasjonene, vet vi, i likhet med kommisjonen, at mangel på langsiktig finansiering skaper usikkerhet blant organisasjonene som skaper aktiviteter. LNU mener at en økning av grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene er avgjørende for å skape et godt tilbud til aktiviteter som hindrer utenforskap og ekstremisme. Det er viktig å sikre en stabil og langsiktig finansiering for å opprettholde sivilsamfunnets bidrag til det forebyggende arbeidet. En økning i grunnstøtten vil gi barne- og ungdomsorganisasjonene større forutsigbarhet og handlingsrom til å utvikle tiltak som adresserer de underliggende årsakene til radikaliserings og ekstremisme blant unge. Dette vil også bidra til å styrke organisasjonenes evne til å nå ut til og engasjere et bredt spekter av barn og unge, uavhengig av bakgrunn og geografisk tilhørighet. Derfor oppfordrer vi til en målrettet innsats for å øke grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene, slik at de kan fortsette sitt viktige arbeid med å bygge opp motstandskraft mot ekstremisme og skape inkluderende fellesskap for fremtidens generasjoner.

Skolenes rolles som demokrati- og ytringsformidler

LNU fremhever viktigheten av å styrke inkludering og mangfold i skolen. Et mangfoldig læringsmiljø er avgjørende for å bekjempe ekstremistiske holdninger og gir elevene mulighet til å lære av hverandre gjennom respekt og dialog.

Vi understreker behovet for direkte involvering av ungdom i utformingen av tiltak mot ekstremisme. Ungdomsmedvirkning kan bidra til å utvikle relevante og effektive strategier basert på unges egne erfaringer og perspektiver.

LNU støtter initiativer som fremmer kritisk tenkning blant elever. Det er essensielt å utstyre ungdom med verktøy for å analysere og vurdere informasjon på en kritisk måte, slik at de kan avsløre og imøtegå ekstremistisk propaganda og manipulasjon.

LNU oppfordrer til økt fokus på demokratilæring og undervisning i menneskerettigheter i skolen. Dette innebærer å lære elever om grunnleggende demokratiske prinsipper, respekt for menneskerettighetene og betydningen av ytringsfrihet.

LNU mener at en helhetlig tilnærming som inkluderer ungdomsmedvirkning, som fremmer kritisk tenkning og styrking av kompetansen blant skolens personale, er nødvendig for å forebygge ekstremisme i skolen. Vi ser frem til å fortsette samarbeidet med relevante aktører for å bidra til utviklingen og implementeringen av effektive tiltak på dette området.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads "Martine Tønnessen".

Martine Tønnessen
Generalsekretær

A handwritten signature in black ink that reads "Margrete B. Katanasho".

Margrete Bjørge Katanasho
Styreleder